

УДК 342.8

Купін А.П.

к.ю.н., доцент НУ «Запорізька політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРЧИХ ПРАВ МІГРАНТІВ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

В країнах Європейського Союзу найбільш лояльна політика щодо участі негромадян в політичному процесі в країнах Скандинавії, а найбільш несприятлива в країнах Східної Європи.

Низка європейських країн у різній формі здійснила надання виборчих прав негромадянам протягом останніх сорока років. Частина з них дозволяє мігрантам-резидентам голосувати лише на місцевих виборах, інші – на регіональних і національних виборах. У 70-х роках це були Швеція (1975), Данія (1977) і Норвегія (1978). У 1980-х - Нідерланди (1982), Ірландія (допустила негромадян до загальних виборів в 1984), Іспанія (1985), Ісландія (1986) і Угорщина (1990, із змінами в 2004), ввели законодавство, надаючи виборчі права іноземцям-резидентам. Важливий етап у процесі наділення виборчими правами осіб, що не входять в національну спільноту, пов'язаний з розвитком загальноєвропейської інтеграції. Маастрихтським договором про створення Європейського союзу, який набув чинності в 1993 році, було введено інститут європейського громадянства. Володіння національним громадянством держави-члена ЄС стало умовою отримання громадянства

ЄС. Маастрихтський договір наділив громадян ЄС, які проживають в інших державах-членах, правом обирати і бути обраним як на місцевих (муніципальних) виборах, так і на виборах до Європейського парламенту, зрівнявши їх у правах з громадянами країни проживання. Однак наділення громадян європейських держав, що проживають за межами своїх країн, активним і пасивним виборчим правом у державах-членах ЄС не можуть характеризуватися як розширення політичних прав мігрантів, оскільки виборчі права вони отримують внаслідок володіння статусом громадянина ЄС.

У деяких країнах виборчі права надаються тільки громадянам конкретних країн на умовах взаємності (Мальта – громадянам держав-членів Ради Європи, Португалія – громадянам тих держав, з якими укладено відповідні міждержавні угоди).

Значна група європейських країн не допускає в принципі ніякої участі негромадян у виборчому процесі (Австрія, Угорщина, Німеччина, Греція, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Люксембург, Франція, Чехія).

Частина згаданих країн гарантує відомий рівень виборчих прав легальним резидентам із певних країн. Так, у Великобританії до цієї категорії відносяться вихідці із країн Британської Співдружності; Іспанія і Португалія допускають надання виборчих прав на основі принципу взаємності з рядом третіх країн.

Таким чином, формально доступ мігрантам-іноземцям до виборчих прав детермінується громадянством індивіда.

Отже, мігранти-негромадяни, які постійно проживають в країні прибуття, є повноцінними учасниками соціальних та економічних процесів. Проте вони не завжди виступають повноправними учасниками політичних процесів. Статус мігранта в сучасних державах передбачає те, що він, як мінімум забезпечує можливість участі людини у трудових відносинах, отриманні певних соціальних благ та інших публічних сферах, але виключає їх зі сфери політичної участі – символічної приналежності до «своїх». Дану приналежність (включення у політичну сферу) у повному обсязі забезпечує громадянство, яке надає право членства і участі у політичному процесі.

Політична участь мігрантів-негромадян в країні, що приймає, визначається цілим комплексом причин як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. До перших відносяться інституціональні особливості політичної системи країни, а до других – соціально-професійні характеристики самих мігрантів.

Форми політичної участі мігрантів значною мірою і в першу чергу залежать від структури політичних можливостей, що існують в даний момент часу і в даному суспільстві, яке є результатом механізмів включення-виключення, що розроблені державами (проживання і походження) і

зумовлені їх політичними системами – надання або заборона права голосу для іноземців, шляхом сприяння або перешкоджання доступу до громадянства, шляхом надання або стримування свободи об'єднань, шляхом забезпечення або блокування консультативної політики.

Основними формами політичної участі мігрантів у країнах прийому можна назвати наступні: участь у електоральному процесі, політичних партіях, консультуванні (на формальній і неформальній основі, індивідуально і колегіально) з представниками уряду, регіональної та місцевої влади, політичних партій, громадських організацій та інших представників суспільства, в організаціях та асоціаціях на підставі різного роду спільних інтересів, а також участь у неінституційних формах політичної діяльності.